

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ВИЗНАЧЕННЯ НАЙВИЩОЇ СУДОВОЇ ІНСТАНЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми. Розкриваючи дане питання, насамперед, слід зазначити, що порівняльно-правове дослідження є одним з найважливіших методів юридичної науки, що дозволяє виявити в даному випадку загальні закономірності функціонування Верховного суду як інституту судової влади в зарубіжних країнах. Національні судові системи багато в чому зумовлені особливостями лише двох світових правових систем: англосаксонської та романо-германської, а також специфікою державного устрою, політичного режиму, в цілому історією держави і права конкретної країни.

Актуальність обраної теми для написання наукової статті визначається тим, що питання моделі судової системи України протягом тривалого часу залишається актуальним для дискусій серед науковців, політиків і громадських діячів. Через це, вагоме значення для України під час проведення судової реформи має вивчення досвіду окремих країн в аспекті організації діяльності і функціонування Верховного суду як важливого органу в судовій гілці влади.

Стан дослідження. Питанням дослідженню функціонального визначення Верховного суду як найвищої судової інстанції у зарубіжних країнах не приділяється належної уваги на науковому рівні. Проте, окремим аспектам організації роботи згаданого інституту судової гілки влади, у тому числі, що стосується досвіду окремих зарубіжних країн, присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних науковців як Ф. Джинджер, І.І. Гребенюк, М.А. Гордейко, М.О. Деменчук, Д. Карлен, В.М. Куріцин, С.В. Левчук, Х.В. Машталір, В.О. Ріяка, В.В. Согреїн, В.В. Сердюк,

Д.Д. Шалягін, З.М. Черніловський тощо. Їхні праці є методологічним підґрунтям подальшого розкриття функціонального визначення Верховного суду як найвищого судового органу в державі.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є здійснення порівняльно-правового аналізу чинного законодавства деяких зарубіжних країн щодо порядку організації роботи Верховного суду як інституту судової влади. Мета наукової статті досягається через виконання визначених завдань – вироблення загальних концептуальних підходів щодо розуміння функціонального визначення найвищої судової інстанції як гарантії верховенства права і довіри суспільства до судової влади.

Наукова новизна. Звертаючись до дослідження діяльності вищого судового органу в зарубіжних країнах, насамперед, що стосується функціонального наповнення його правового статусу (на прикладі, США, Німеччини, Італії та Китаю), потрібно усвідомити, що успішна реалізація комплексу реформ системи судочинства в Україні потребує наукового супроводження не лише проблематики визначення особливостей правового статусу, організації роботи Верховного суду, але й теоретико-правового аналізу його функціонального призначення як інституту судової влади в державі, що створює перспективні напрямки для подальших наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Яскравим прикладом англосаксонської моделі судової системи є судова система США, в якій провідну роль визначено за Верховним судом – найвищим судом у федеральній судовій системі країни. Суд займає важливе місце

в конституційно-правовій системі США і відіграє істотну роль в політичному житті країни. Такому політико-правовому становищу Верховного суду США передувало значний проміжок часу розвитку і вдосконалення з часу свого створення в 4 березня 1789 р. Завдяки цим факторам саме діяльності Верховного суду США буде приділено більшої уваги.

Санкціонування права Верховного суду тлумачити Конституцію США в 1803 р. було лише першим кроком на шляху до розриву політичного компромісу між республіканцями (південні штати) і демократами (північні штати).

Перемога північних штатів не могла не відбитися на державно-правових основах США, особливо в питаннях посилення статусу виконавчої влади Президента і контрольно-наглядових функцій Верховного суду США, якому відводилася роль головного інструменту політичних реформ [1].

Ухвалення в 1867 р. 13-ї поправки до Конституції США про скасування рабства стало яскравим прикриттям реального посилення федералістських ідей всієї системи виконавчої і судової влади в США з акцентом на правильне тлумачення Конституції США Верховним судом. Наприклад, 10-а поправка «Білля про права США» 1791 р. закріплювала правило, згідно з яким повноваження, не делеговані США Конституцією і користування якими не заборонено окремими штатами, зберігаються за ними або за народом [2]. Проте, Верховний суд США в 1941 р. прийняв свій варіант тлумачення 10-ї поправки, за яким права штатів «... зберігаються за штатами лише в межах, встановлених федеральним законом» [3, с. 37].

Важливість багатьох державно-правових новацій другої половини XIX – початку XX ст.ст. з опорою на Верховний суд США дозволила в повній мірі здійснити проект нового державного порядку в формі керованої і контрольованої демократії. Це підтверджується і тим, що Верховний суд США в період «нового курсу» Ф.Д. Рузвельта довго вичі-

кував, перш ніж визнав неконституційними значну кількість актів антикризових реформ в 30-і роки XX ст.

Судова влада була оформлена і закріплена в одній з семи статей Конституції США, прийнятої 4 липня 1776 р. У Розділі 1 ст. III Основного закону закріплено: «Судова влада Сполучених Штатів здійснюється Верховним судом і тими нижчими судами, які будуть час від часу засновуватися Конгресом. Як судді Верховного суду, так і судді нижчих судів зберігають свої посади, поки їх поведінка є бездоганною; у встановлені терміни вони отримують за свою службу винагороду, яка не може бути зменшена, поки вони знаходяться на посаді». [1] Наведеним положенням закріплений принцип незалежності й незмінності суддів, який ставить їх у привілейоване становище стосовно представників виконавчої влади. Судді отримують імунітет у зв'язку з розглянутими ними справами і виносяться рішеннями. Водночас це не виключає можливості переслідування суддів в порядку процедури імпічменту з подальшим відстороненням їх від посади, як це передбачено в Розділі 4 ст. II Конституції. [2]

Принципові питання діяльності Верховного суду США знайшли відображення в статтях Основного закону, присвячених законодавчій і виконавчій гілці влади. Так, Розділ 2 ст. II, серед повноважень Президента, вказує на його право призначати суддів Верховного суду, а в Розділі 3 ст. I Конституції згадується Головний суддя, як головуєчий в Сенаті в разі суду над Президентом в порядку імпічменту. Конституційний статус Головного судді США (голови Верховного суду) надає йому особливу політичну вагу в ряду вищих федеральних посадових осіб, серед яких, він займає третє місце. [2]

Перший закон про судочинство, прийнятий Конгресом США в 1789 р, передбачав утворення Верховного суду в складі шести суддів: Головного судді (голови) і п'яти суддів (членів суду). У 1801 р. число суддів було зменшено до п'яти, в 1807 р – збільшено до семи, а в 1837 р. – до дев'яти. Таким чином, Верхов-

ний суд на сьогодні складається з Головного судді і восьми суддів, кожен з яких призначається Президентом США зі схвалення Сенату.

Організаційні питання діяльності Верховного суду США (як і інших судів), що не знайшли відображення в Конституції, визначаються актами Конгресу США (законами про судочинство), регламентом Верховного суду США, а також сформованими прецедентами і традиціями на федеральному рівні і рівні штатів.

Конституція США в Розділі 2 ст. III, визначаючи ідею обмеження меж федеральної влади, поклала на Верховний суд право здійснення судової влади в рамках загальних повноважень, розділивши його юрисдикцію на дві частини – первинну і апеляційну. Справи, віднесені до первинної юрисдикції, зазначені в самому тексті Конституції, – звідси, по тлумаченню Верховного суду США, ця юрисдикція була прямою прерогативою Верховного суду США, оскільки Конгрес США не отримав повноважень її регулювати. Однак, на практиці первинна юрисдикція Суду регламентується Конгресом США (законодавством про судочинство), у повноваженнях якого ця юрисдикція розділена на «виняткову» (справи можуть розглядатися тільки Верховним судом) і «спільну» (справи можуть бути розглянуті в федеральних судах). Сам Верховний суд США, який зацікавлений у зменшенні навантаження і звільненні від малозначних справ, визнав за Конгресом США право встановлювати відповідну класифікацію. Таким чином, Конгрес США отримав право здійснювати певний законодавчий тиск на Верховний суд США.

До 1792 р. Верховний суд США не виніс жодного рішення і функціонально лише узагальнював федеральну судову практику і статистику в ролі арбітра. Значення Суду помітно зросла після 1803 р., коли він своїм прецедентом ввів для себе і підвідомчих федеральних судів виняткове за важливістю повноваження тлумачити всі положення Конституції і поправки до неї, оголошувати недійсними закони, видані

Конгресом США, і будь-які акти влади штатів за мотивами їх протиріччя Конституції.

Верховний суд США, як і інші федеральні суди, мав право з тих же мотивів скасовувати рішення будь-яких підвідомчих судових інстанцій. У свою чергу Верховні суди штатів і суди загальної юрисдикції отримали можливість розглядати справи, пов'язані з тлумаченням конституцій і законів штатів. У даний час, крім права тлумачити Конституцію, виключна юрисдикція Верховного суду США включає: суперечки між двома і більше штатами; справи, порушені проти послів та інших дипломатичних представників іноземних держав, якщо такі допустимі з точки зору міжнародного права тощо (Розділ 2 ст. III Конституції). [2]

Законодавчі положення, що регламентують апеляційну юрисдикцію Верховного суду США (параграф 1257 титул 28 зводу законів США), дозволяють Суду розглядати будь-яку судову справу, в якому є економічні, соціальні або політичні інтереси держави.

У Конституції та інших нормативно-правових актів США повноваження Верховного суду США визначаються шляхом закріплення його юрисдикції на основі політико-правових прецедентів. Однак реальний зміст судової влади, її характерні атрибути і внутрішні межі не отримали повного закріплення в законодавчих джерелах, що розширило компетенцію і посилило статус Верховного суду США як правового інструменту влади.

Оскільки правові уявлення про сутність судової влади були запозичені США з англійської юридичної доктрини, в рамках англосаксонської правової системи, то прогалини в своїх повноваженнях Верховний суд США може заповнювати сам.

У своїх рішеннях Верховний суд США постійно наголошує на тому, що судова влада не повинна використовуватися для того, щоб вирішувати справи, які лише на перший погляд мають спірний характер. Саме тому в практиці діяльності Верховного суду США відбувається попереднє вивчення справ, що надходять, з ретельним відбором найбільш значущих, на думку суддів.

Помітний вплив на позицію суддів у відборі здійснює Генеральний солісітор США – представник уряду в федеральних судах. Висловлюючи офіційну точку зору уряду стосовно справ, які розглядаються у Верховному суді США, Генеральний солісітор вимагає включення в його повістку лише тих з них, які, на його думку, мають політико-правову актуальність і значимість, а тому вимагають авторитетного судового дозволу.

Чинне законодавство передбачає, що судові рішення можуть бути оскаржені у Верховному суді США в одній з трьох апеляційних форм: апеляція, сертіорарі, сертифікат. Апеляція на перегляд справи у Верховному суді США подається стороною, яка оспорує рішення нижчестоящих федеральних судів або вищого суду штату. Сертіорарі – форма оскарження, яка також може призвести до перегляду справи Верховним судом США, але витребування справи здійснюється виключно на розсуд суду при наявності вагомих причин. Сертифікат – звернена до Верховного суду США прохання апеляційного суду висловити думку з спірного правового питання, що виникло в процесі розгляду справи.

Отже, механізм судового контролю в США і перетворення його в інститут політичного нагляду безпосередньо пов'язаний з діяльністю Верховного суду і його рішеннями за участю Генерального солісітора, що є представником Президента США.

В юридичній літературі особлива увага звернена на той факт, що повноваження в сфері судового контролю не є виключною прерогативою Верховного суду США, оскільки їх в даний час може реалізувати будь-який американський суд, навіть якщо він стикається з необхідністю вирішувати питання конституційного характеру.

Рішення Верховного суду США про визнання невідповідним Конституції закону, прийнятого Конгресом США, найбільш яскраво характеризує судовий контроль і з точки зору правових наслідків таких рішень. Закони, які визнані неконституційними в рішеннях Суду, тим самим не скасовуються, а продовжують

залишатися в офіційних виданнях Конгресу США. Більше того, передбачається реальна можливість доопрацювання таких актів, що дозволяє зберегти позитивну ідею недосконалого акту в новий, більш якісний закон.

Верховний суд США за весь час свого існування набув таких сумарних повноваження, що вони звели судову владу на вершину державного механізму як найбільш ефективного регулятора правової і політичної системи США. Багато рішень Верховного суду, в тому числі і на основі розширювального тлумачення Конституції, призвели до далекосяжних політичних наслідків у частині визначення законних підстав для посилення виконавчої влади в США. Такі особливості повноважень Верховного суду США не виключають реальну можливість правового оформлення нових державних і недержавних структур, а також перерозподілу повноважень федерального центру і штатів без внесення поправок до тексту Конституції. [3, с. 38-39]

Таким чином, незважаючи на жорсткий характер Конституції США 1787 р., Верховний суд США є одним з головних важелів адаптації конституційних основ США до насущних внутрішньонаціональних і геополітичних інтересів правлячих політичних сил. Зростаючі повноваження Президента США і всієї системи виконавчої влади, а також специфіка сучасного механізму «стримувань-противаг» і «поділу влади» в рамках «двопартійної системи» навряд чи можуть бути осмислені правильно лише на аналізі тексту Конституції 1787 р., без урахування вкладу Верховного суду США в розвиток конституційних засад для реальної влади в країні.

Вагоме місце в романо-германській правовій системі посідає правова система Федеративної Республіки Німеччини. Вона увібрала в себе традиції Римського права та правові надбання самої держави Німеччини, які знайшли своє втілення в національному законодавстві.

У Німеччині основу судової влади становить сукупність судових органів різної компетенції, які поділяються на загальні і спеціальні суди. Основи судової системи ФРН визначені

в Розділі IX «Правосуддя» Конституції ФРН від 23 травня 1949 р. [4] Згідно ст. 92 Основного закону ФРН судова влада, здійснюється Федеральним конституційним судом, федеральними судами і судами земель [5, с. 106].

Відповідно до ст. 95 Основного закону ФРН, позначено юрисдикції, в яких федерація засновує відповідні системи судів. Це загальні, адміністративні, трудові, соціальні та фінансові. Кожна з них очолюється власним федеральним верховним судом [4]. Таким чином, як на федеральному, так і земельному рівнях не існує єдиного вищого судового органу.

Федеральні суди здійснюють судову владу на федеральному рівні. До них як до вищих судів спеціальної юрисдикції належить загальна юстиція, в якій в якості верховного органу виступає Федеральна судова палата, яка ще називається Федеральним верховним судом. Цей суд є останньою інстанцією по всіх кримінальних і цивільних справах. Окрім перегляду рішень нижчих судів в окремих випадках його функцією є дотримання єдності судової практики. Рішення, прийняте Федеральним верховним судом, може бути у виняткових випадках переглянуто Федеральним конституційним судом.

Федеральний верховний суд очолює систему загальних судів. Суд складається з Голови, Голів сенатів і членів суду.

У Федеральному верховному суді створюються великі сенати відповідно по цивільним і кримінальним справам, які виносять рішення з питань, що мають принципове значення для відповідної галузі права. До складу Федерального верховного суду входять 11 сенатів по цивільних справах, 9 сенатів по кримінальних справах, а також 7 сенатів з розгляду спеціальних питань (у справах картелів, адвокатів, нотаріусів) [6, с. 170].

До компетенції Федерального верховного суду по кримінальним справам відноситься розгляд касаційних скарг на вироки вищих судів земель, а також на вироки судів присяжних і великих палат судів земель. Федеральний верховний суд може переглянути справу у зв'язку з нововиявленими обставинами.

До компетенції цього суду по цивільним справам відноситься розгляд касаційних скарг на рішення, винесені вищими судами земель (сума позову до 30 000 євро). З усіх загальних судів тільки Федеральний верховний суд є загальнофедеральною установою, а всі нижчестоящі суди є судами земель [7, с. 416].

Під час аналізу різноманітних моделей судових систем європейських держав важливо зупинитися на прикладі Італійської Республіки, яка має на міжнародній арені репутацію держави з достатньо високим рівнем суспільного життя.

Судоустрій і основи функціонування судової влади Італії регламентується її Конституцією 1947 р. [8] і національним законодавством, зокрема Положенням про судоустрій 1941 р. [9].

В Італії діють суди конституційної, загальної і спеціальної юрисдикції. У цьому контексті окремий інтерес для наукового дослідження представляє діяльність Верховного касаційного суду Італії як самостійного органу судової системи Італії.

Верховний касаційний суд Італії складається з відділень. До його складу входять Перший Голова, його заступник, Голови відділень та радники (кадровий склад суду). Перший Голова проводить спільне засідання відділень, святкові заходи, а також може головувати на засіданнях відділень.

Кожне відділення Верховного касаційного суду Італії проводить засідання у незмінному складі п'яти членів. У спільному засіданні відділень склад судової колегії складає дев'ять членів. У спільному засіданні відділень по цивільним справам судова колегія складається з магістратів, що належать відділенням по цивільним справам; по кримінальним справам – з магістратів, що належать відділенням по кримінальним справам (ст. 67 Положення) [9].

Верховний касаційний суд Італії складає верхівку піраміди системи судів загальної і спеціальної юрисдикції. Цей орган є касаційною інстанцією у справах, що вже були розглянуті апеляційними судами.

Згідно ст. 65 Положення про судоустрій 1941 р. функціональне призначення Верховного касаційного суду Італії полягає у забезпеченні точного і однакового застосування та тлумачення законів, єдності національного об'єктивного права, дотриманні сфер компетенції судів різних юрисдикцій, забезпеченні єдності судової практики, розгляді суперечок щодо розподілу компетенції між судами [9]. Окрім того, Верховний касаційний суд Італії виконує функції Верховного воєнного суду.

Відзначимо, що існуючі правила дозволяють Верховному касаційному суду Італії досліджувати обставини справи тільки в разі, якщо вона вже була розглянута в попередніх засіданнях, і тільки, якщо це необхідно для оцінки обставин, що дають право направити петицію в даний Суд. Така петиція подається з метою оскарження рішення, винесеного судом попередньої інстанції. Підставами петиції можуть бути порушення матеріальних (помилка права) або процесуальних (помилка процесу) норм закону, а також колізії (недостатність, невідповідність або суперечність в обґрунтуванні), що стосуються підстав винесеного рішення, або питання з приводу юрисдикції.

Якщо Верховний касаційний суд Італії виявив зазначені порушення, він має право відмінити рішення нижчестоячого суду і встановити законне правило, відповідно з яким оскаржене рішення має бути виправлено. Це правило буде дотримуватися судом, який виніс рішення, під час повторної перевірки обставин справи. Разом з тим правила, затверджені Верховним касаційним судом Італії, не обов'язкові для нижчестоящих судів при винесенні рішень в інших справах. Рішення Верховного касаційного суду Італії розцінюється лише як важливий прецедент, але не більше [10, с. 17-18].

У межах даного порівняльно-правового дослідження задля визначення загальних закономірностей функціонування Верховного суду як інституту судової влади корисним вбачається приділення уваги судовій системі такої країні Східної Азії як Китаю.

Правова система Китайської Народної Республіки базується на романо-германській традиції. Судову систему Китаю складають загальні та спеціальні суди. До загальних судів разом з місцевими народними судами відноситься й Верховний Народний Суд КНР.

Верховний Народний Суд є вищим судовим органом Китаю, що підзвітний Всекитайським зборам народних представників (парламенту) і Постійному Комітету Всекитайських зборів народних представників.

Верховний Народний Суд КНР є носієм верховної юрисдикції і судової автономії, приймає рішення відповідно до чинного законодавства і без урахування будь-яких адміністративних установок. Він засновує Судову комісію, яка є вищим судовим виконавчим органом; палати (дві палати по кримінальним справам, Палату по цивільним справам, Палату по господарським справам, Палату по адміністративним справам, Касаційну палату, Палату по справам на транспорті).

Голова Верховного Народного Суду КНР обирається сесією Всекитайських зборів народних представників на 5 років. Заступник Голови Верховного Народного Суду, члени Судової комісії, керівники палат, заступники керівників палат і члени палат призначаються і зміщаються Постійним Комітетом Всекитайських зборів народних представників [1, с. 255].

Згідно Конституції КНР 1982 р. (Розділ 7 «Народний суд і народна прокуратура») [11] і відповідних законів, Верховний Народний Суд КНР виконує наступні функції:

1) розгляд найбільш важливих у загальнодержавному масштабі справ; справ, за якими надійшли касаційні подання, скарги вже після винесення вироку народним судом вищої інстанції, а також справ, які Верховний Народний Суд вважає за необхідне розглянути;

2) здійснює нагляд за роботою народних судів нижчих ступенів і спеціальних судів, скасовує помилкові рішення місцевих народних судів і спеціальних судів;

3) дає обов'язкові для всієї країни роз'яснення юридичних термінів і законів у випадку їх різного тлумачення у судовій практиці [5, с. 255];

4) затвердження вироків за злочинами, не передбачених кримінальним законодавством;

5) затвердження смертних вироків (ст. 12 Закону КНР «Про організацію народних судів» 1979 р.) [12].

Висновки. Проаналізувавши вищевикладені позиції можемо виокремити основні функції Верховного суду як важливого інституту судової влади в зарубіжних країнах, а саме:

– Перегляд вироків і рішень нижчих судів по кримінальним і цивільним справам. Окрім того, Верховний суд США розглядає справи між штатами, і здійснює юрисдикцію щодо всіх справ, що стосуються послів, інших державних міністрів та консулів, і тих в якій держава є стороною. Федеральний верховний суд ФРН також розглядає справи по нововиявленим обставинам.

– Забезпечення точного і однакового застосування та тлумачення законів. Верховні суди США правомочні здійснювати тлумачення всіх положень конституції і визнавати

неконституційними закони та інші нормативно-правові акти. Проте, закони та інші нормативно-правові акти визнані Верховним судом США неконституційними не скасовуються, а продовжують залишатися в офіційних виданнях Конгресу США, тобто передбачається можливість їх доопрацювання.

– Забезпечення сталості та єдності судової практики.

– Проведення Головою Верховного суду США засідань в Сенаті під час слухання справи про імпичмент Президенту.

– Вирішення Верховним касаційним судом Італії питань колізії компетенції між судами, а також розгляд справ в якості вищого суду воєнної юрисдикції. При цьому правила, затвержені Верховним касаційним судом Італії, необов'язкові для нижчестоящих судів при винесенні рішень в інших справах. Вони розцінюються лише як важливий прецедент.

– Затвердження Верховним Народним Судом КНР смертних вироків та інших вироків за злочинами, що не передбачені кримінальним законодавством.

– Управління Верховним Народним Судом КНР роботою нижчестоящих судів.

Анотація

Стаття присвячена порівняльно-правовому дослідженню чинного законодавства зарубіжних країн, що визначають порядок організації роботи Верховного суду як найвищого судового органу.

У роботі наголошено, що яскравим прикладом англосаксонської моделі судової системи є судова система США, в якій провідну роль визначено за Верховним судом – найвищим судом у федеральній судовій системі країни. З огляду на це, досліджено еволюцію становлення повноважень Верховного суду США з часу його створення. Зазначається, що судова влада була оформлена і закріплена в одній з семи статей Конституції США, прийнятої 4 липня 1776 р. Також акцентується увагу на переліку нормативних засад діяльності Верховного суду США та інших федеральних судів. Приділено увагу визначенню системи повноважень суб'єктів судової системи США.

Вагоме місце в романо-германській правовій системі посідає правова система Федеративної Республіки Німеччини. Вона увібрала в себе традиції Римського права та правові надбання самої держави Німеччини, які знайшли своє втілення в національному законодавстві. Зазначено, що у Німеччині основу судової влади становить сукупність судових органів різної компетенції, які поділяються на загальні і спеціальні суди, а також наводяться їх повноваження.

Стосовно Італії робиться наголос, що там діють суди конституційної, загальної і спеціальної юрисдикції. У цьому контексті окремий інтерес для наукового дослідження представляє діяльність Верховного касаційного суду Італії як самостійного органу судової системи Італії.

У межах даного порівняльно-правового дослідження задля визначення загальних закономірностей функціонування Верховного суду як інституту судової влади корисним приділено увагу судовій системі такої країни Східної Азії як Китаю. З цього приводу зазначається, що правова система Китайської Народної Республіки базується на романо-германській традиції. Судову систему Китаю складають загальні та спеціальні суди. До загальних судів разом з місцевими народними судами відноситься й Верховний Народний Суд КНР.

У підсумку, проаналізувавши позиції судової влади зарубіжних країн, виокремлено основні функції Верховного суду як важливого інституту судової влади в зарубіжних країнах.

Ключові слова: Верховний суд, функції Верховного суду, Верховний суд США, Федеральний верховний суд Німеччини, Верховний касаційний суд Італії, Верховний Народний Суд КНР.

Kalarash A.A. Foreign experience of functional determination of the supreme judicial institution: comparative and legal analysis

Summary

The article is devoted to the comparative legal study of the current legislation of foreign countries, which determine the order of organization of the Supreme Court as the highest judicial body.

The paper emphasizes that a striking example of the Anglo-Saxon model of the judicial system is the US judicial system, in which the leading role is determined by the Supreme Court – the highest court in the federal judicial system. With this in mind, the evolution of the formation of the powers of the US Supreme Court since its inception has been studied. It is noted that the judiciary was formalized and enshrined in one of the seven articles of the US Constitution, adopted July 4, 1776. It also focuses on the list of normative principles of the US Supreme Court and other federal courts. Attention is paid to defining the system of powers of the subjects of the US judicial system.

The legal system of the Federal Republic of Germany occupies an important place in the Romano-Germanic legal system. It absorbed the traditions of Roman law and the legal heritage of the German state itself, which were embodied in national law. It is noted that in Germany the basis of judicial power is a set of judicial bodies of different jurisdiction, which are divided into general and special courts, as well as their powers.

With regard to Italy, it is emphasized that there are courts of constitutional, general and special jurisdiction. In this context, the activity of the Supreme Court of Cassation of Italy as an independent body of the Italian judicial system is of particular interest for scientific research.

In the framework of this comparative legal study, in order to determine the general patterns of functioning of the Supreme Court as an institution of the judiciary, it is useful to pay attention to the judicial system of an East Asian country such as China. In this regard, it is noted that the legal system of the People's Republic of China is based on the Romano-Germanic tradition. China's judicial system consists of general and special courts. The Supreme People's Court of the People's Republic of China belongs to the general courts together with the local people's courts.

As a result, having analyzed the positions of the judiciary of foreign countries, the main functions of the Supreme Court as an important institution of the judiciary in foreign countries are highlighted.

Key words: Supreme Court, functions of the Supreme Court, the Supreme Court of the United States, the Federal Supreme Court of Germany, the Supreme Court of Cassation of Italy, the Supreme People's Court of the People's Republic of China.

Список використаних джерел:

1. Согрин В.В. Принятие Конституции США: Мифы и реальность. *Новая и новейшая история*. 1987. № 2. URL: <http://vivovoco.ibmh.msk.su/VV/PAPERS/HISTORY/SOGRIN.HTM> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Конституція США : прийнята Конституційним конвентом від 17.09.1787 . URL: <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/cnstUS.htm> (дата звернення: 20.04.2021).
3. Левчук С.В. Правовой статус Верховного Суда США по Конституции США 1787 года и его последующее развитие. *История государства и права*. 2014. № 10. С. 36-40.
4. Конституція Федеративної Республіки Німеччина : прийнята Парламентською радою від 23.05.1949. URL. https://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/germany/german-r.htm (дата звернення 20.04.2020).
5. Конституції зарубіжних країн : начальний посібник / за заг. ред. .В.О. Серьогіна. Харків : Вид-во «ФІНН», 2009. 664 с.
6. Гордейко М.А., Швандерова А.Р. Судебная власть и организация судопроизводства в ФРН. *Инновационная наука*. 2017. № 4. С. 169-171. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sudebnaya-vlast-i-organizatsiya-sudoproizvodstva-v-frg/viewer> (дата звернення: 22.04.2020).
7. Примова Э.Н. Особенности судебной системы Федеративной Республики Германии. *Вопросы российского и международного права*. 2019. Том 9. № 10А. С. 411-419. URL: <http://publishing-vak.ru/file/archive-law-2019-10/48-primova.pdf> (дата звернення: 22.04.2020).
8. Конституція Італійської Республіки : прийнята Конституційною асамблеєю від 22.12.1947. URL. https://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/italy/italy-r.htm (дата звернення: 20.04.2020).
9. Уложение Италии О судоустройстве : схвалений Королівським декретом № 12 від 30 січня 1941. URL. <https://constitutionallaw.ru/?p=92> (дата звернення: 22.04.2021).
10. Гребенюк И.И. Судебная система Италии. *Российский юридический журнал*. 2012. № 3. С. 14-19.
11. Конституція КНР : прийнята Всекитайськими зборами народних представників від 04.12.1982. URL. https://chinalaw.center/constitutional_law/china_constitution_revised_2018_russian/ (дата звернення: 23.04.2020).
12. Про організацію народних судів : закон КНР прийнятий Всекитайськими зборами народних представників від 01.07.1979. URL. https://chinalaw.center/constitutional_law/china_peoples_courts_organic_law_revised_2006_russian/ (дата звернення: 23.04.2020).